

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาการเรียนการสอนในเรื่องใด ๆ ก็ตามจะต้องมีการวางแผน ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในทุก ๆ ด้านเพื่อจะได้นำไปประมวล วิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การพัฒนารูปแบบการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดแต่ละหัวข้อตามลำดับดังนี้

- 2.1 การสอนภาษาอังกฤษแก่เด็กเริ่มเรียน
- 2.2 การสื่อสารกับการเรียนการสอน
- 2.3 แนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
- 2.4 เทคนิควิธีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ
- 2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทฤษฎีและหลักการปฏิบัติ
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 การสอนภาษาอังกฤษแก่เด็กเริ่มเรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษแก่เด็กเริ่มเรียน ดวงเดือนแสงชัย (2533) กล่าวถึงแนวการสอนสรุปได้ดังนี้

1) ในการเริ่มสอนช่วงแรก เมื่อครูเข้าห้องยังไม่ควรสอนเนื้อหาทันที แต่ครูควรสร้างความคุ้นเคยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียนเสียก่อน เพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยสนทนากับเด็กให้เขาเห็นว่าภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่มีประโยชน์ เรียนไม่ยาก พยายามสร้างแรงจูงใจให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ำให้เด็กเห็นว่าภาษาอังกฤษมีประโยชน์สำหรับชีวิตประจำวันของทุก ๆ คน ช่วงแรก

ของการเริ่มสอนนี้สำคัญมาก เพราะผู้เรียนจะมีความประทับใจผู้สอน

2) เด็กในวัย 9-12 ขวบ มีสมาธิอยู่ในช่วงสั้น ๆ และชอบการกระโดดโลดเต้น เคลื่อนไหวร่างกาย ดังนั้นการจัดกิจกรรมควรมีกิจกรรมมาให้เด็กได้เคลื่อนไหวและแสดงออก มาก ๆ เพื่อให้กับธรรมชาติของเด็ก

3) เด็กชอบการแข่งขัน จึงควรมีการแบ่งกลุ่มเด็กโดยให้มีเด็กเก่ง ปานกลางและอ่อน จำนวนเท่า ๆ กัน ในทุกกลุ่ม

4) ครูควรพยายามทำความเข้าใจกับนักเรียนให้เร็วที่สุด พยายามจำชื่อนักเรียนให้ได้ทุกคน เรียนรู้ความสามารถพิเศษของแต่ละคน พยายามส่งเสริมให้เขาได้แสดงออก จะทำให้เด็กเกิด ความมั่นใจในตนเองมากขึ้น

5) ควรชมเชยเด็กทุกโอกาสที่ชมเชยได้ด้วยความจริงใจ มีการเสริมกำลังใจแก่เด็กใน ทางบวกเสมอ ๆ เมื่อพยายามให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) แล้วแรงจูงใจ จะตามมาโดยอัตโนมัติ

6) ไม่ควรใช้วิธีการลงโทษโดยเฉพาะเด็กที่เรียนอ่อน ควรใช้คำพูดที่กำลังใจมากกว่า

7) ในการเรียกตอบคำถามควรเรียกให้ทั่วทั้งห้องไม่เจาะจงแต่เด็กที่เก่งหรืออ่อนเท่านั้น

8) หากเป็นการสอนเนื้อหาใหม่ ควรเลือกถามเด็กเก่งตอบก่อน เพื่อให้โอกาสเด็กอ่อน ได้ทบทวนเพื่อให้เกิดความมั่นใจและนึกอยากตอบบ้าง

9) ในการตอบคำถาม ครูควรถามก่อนแล้วจึงเรียกชื่อเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กทุกคน ตั้งใจ ฟังและเตรียมตัวคิดคำตอบไว้ด้วย

10) ไม่ควรเสียเวลาเอาคำตอบจากเด็กอ่อน เพราะจะทำให้เสียบรรยากาศ ควรนัด ให้เด็กอ่อนเรียนเพิ่มเติม นอกเวลาจะเป็นการเหมาะสมกว่า

11) ไม่ควรใช้สีหน้าเบื่อหน่ายเด็กอ่อน ควรเสริมสร้างกำลังใจให้มากกว่า

12) ครูอาจช่วยเหลือเด็กอ่อนโดยวิธี เพื่อนช่วยเพื่อน คือ ให้เด็กเก่งช่วยเด็กอ่อน แต่ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของครู

13) การสอนเด็กเริ่มเรียน ควรเน้นการฝึกออกเสียงที่ถูกต้องมากกว่าการสอนคำศัพท์ ยาก ๆ หรือสอนกฎที่สลับซับซ้อน เพราะการออกเสียงเด็กจะไม่อยากที่จะออกเสียงแปลกๆ

14) กิจกรรมแต่ละกิจกรรม ไม่ควรนานเกิน 15 นาที ถ้าหากสอน 1 ชั่วโมงควรเตรียม กิจกรรมไว้ประมาณ 4-5 กิจกรรม เพราะเด็กมีสมาธิในการเรียนสั้น

นอกจากนี้ เสงี่ยม ตรีรัตน์ (2534) กล่าวถึงเทคนิคในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเด็กที่เริ่มเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สรุปได้ว่า

1) การสอนบทสนทนา บทสนทนาของผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษ อาจจะเริ่มกันด้วยบทสนทนาที่มีความยาวเพียง 2 บรรทัด หรือมากกว่านั้นเมื่อเรียนมากขึ้น เรื่องที่สนทนาควรเป็นเรื่องรอบ ๆ ตัวนักเรียน เช่น การยืมสิ่งของ การขอลืมของ การขอบคุณ การขออนุญาต การถามสิ่งที่ต้องการรู้ นักเรียนควรเข้าใจบทสนทนาเสียก่อนจึงจะพูดได้

ขั้นตอนของการสอนควรเป็นดังนี้

1. ทำความเข้าใจบทสนทนา (Understanding the Dialogue) ควรสอนดังนี้

1.1 เล่าเรื่องหรือสถานการณ์เป็นคำพูดง่ายๆ ถ้านักเรียนพอจะรู้เรื่องก็เล่าเป็นภาษาอังกฤษง่าย ๆ พร้อมชี้ไปที่ภาพประกอบเรื่อง

1.2 สอนคำศัพท์ในบทสนทนาโดยอาศัยรูปภาพของจริงหรือเขียนบนกระดานดำ

1.3 ใช้ภาษาง่าย ๆ พูดประโยคต่อประโยค

2. พูดบทสนทนา (Saying the Dialogue) อาจทำได้ดังนี้

2.1 ให้นักเรียนฟังบทสนทาลั้น ๆ จนจบ 3-4 ครั้งในการฟังครั้งที่ 1 และ 2 ครูควรใช้ภาพประกอบให้สัมพันธ์กับบทสนทนาที่นักเรียนกำลังฟัง

2.2 ให้นักเรียนพูดบทสนทนา 3-4 ครั้ง แต่ละประโยคทั้งขึ้นและรายบุคคล

2.3 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ เพื่อพูดบทสนทนาและสลับกลุ่มกัน

3. การจัดกิจกรรมเสริมการฝึกพูด อาจทำได้ดังนี้

3.1 ตอบคำถามเรื่องราวบทสนทนา

3.2 ใช้สถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับบทสนทนาที่ฝึกและให้บทสนทนาที่ไม่สมบูรณ์

ให้นักเรียนเติมบทสนทนาเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่ ท่องจำบทสนทนาแล้วเล่นบทบาทสมมุติ

3.3 เขียนบทสนทนาโดยลอกเลียนจากบทสนทนาที่เรียน

3.4 ตั้งคำถามจากบทสนทนา

3.5 เขียนเรื่องจากบทสนทนา (ครูให้แนวทาง)

3.6 ฝึกสำนวนบางสำนวนจากบทสนทนา

2) การสอนฟัง มีลำดับดังนี้

1. ชื่นนำเข้าสู่บทเรียน ใช้ภาพ ของจริง หุ่น ท่าทางหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อสร้างความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ เรื่องที่จะฟัง

2. เลือกอธิบายคำศัพท์หรือไวยากรณ์ที่ปรากฏในบทฟัง
3. ตั้งจุดมุ่งหมายในการฟัง อาจจะเป็นคำถามนำคร่าว ๆ
4. เปิดเทปให้ฟัง 3-4 ครั้ง ถ้าเรื่องที่ฟังยาว อาจแบ่งเป็นตอน ๆ
5. ตอบคำถามเริ่มจาก Yes- No Questions ก่อนหรืออาจจะทำกิจกรรมอื่น ๆ

เช่น ฟังแล้วแสดงท่าทาง ฟังแล้วเติมคำลงในช่องว่าง

3) การสอนพูด มีลำดับดังนี้

1. นำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้หุ่น ภาพ หรือท่าทาง หรือบอกจุดมุ่งหมายในการเรียน
2. ครูให้ตัวอย่างการพูดและแนวคำตอบประเภทต่าง ๆ 5-10 ครั้ง พร้อมทั้ง

เขียนบนกระดานดำ

3. แนะนำวิธี ถาม - ตอบ

4. ครูถาม - นักเรียนตอบ นักเรียนถาม-นักเรียนตอบ ในการถามตอบจะต้อง

เข้าใจความหมายจึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์หรือท่าทางประกอบแล้วแต่กรณี

4) การสอนอ่าน การสอนเด็กเริ่มเรียน อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสอนอ่านออกเสียง มีลำดับดังนี้

- 1.1 ครูเขียนคำหรือใช้บัตรภาพสำหรับนักเรียนประกอบการอ่าน
- 1.2 ครูแสดงคำและอ่านให้ให้นักเรียนฟังให้ชัดเจน 2-3 ครั้ง
- 1.3 ให้นักเรียนอ่านตาม
- 1.4 แบ่งกลุ่มให้นักเรียนฝึกอ่าน ภายในกลุ่ม ซึ่งอาจทำได้ดังนี้

- 1.4.1 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มให้นักเรียนจับบัตรภาพและบัตรคำ คนหนึ่ง

ชูบัตรขึ้นคนอื่น ๆ หาคำมาคู่กับภาพ

- 1.4.2 แบ่งจับบัตรภาพคู่กับบัตรคำเป็นกลุ่มโดยครูจะใช้บัตรคำเป็นสิ่ง

กำหนดให้นักเรียนเลือกภาพตามคำศัพท์ที่ต้องการ

- 1.4.3 เรียงบัตรคำให้ตรงกับภาพ

2. การสอนอ่านในใจ มีลำดับดังนี้

- 2.1 นักเรียนอ่านเรื่องในใจ พร้อมกับดูภาพประกอบ (ถ้ามี)
- 2.2 นักเรียนจับกลุ่ม 4-5 คน เปิดหนังสือและเล่าเรื่องให้กันฟัง
- 2.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเล่าเรื่องเป็นตอน ๆ
- 2.4 ครูตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านให้นักเรียนหาคำตอบจากประโยคในบทอ่าน

2.5 นักเรียนอ่านออกเสียงตามครู ลงเสียงเน้นหนักและสำเนียงสูงต่ำให้ถูกต้อง

5) การสอนเขียน แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. การเขียนตัวอักษร มีลำดับการเขียนดังนี้

1.1 ครูเขียนให้ดูเป็นตัวอย่างบนกระดานดำ ภายหลังจากที่นักเรียนได้ฝึกการฟังและการพูดประโยคต่าง ๆ ไปหมดแล้วแสดงทิศทางของการลากเส้นของตัวอักษรด้วย

1.2 ให้นักเรียนใช้นิ้วเขียนในอากาศ หรือบนโต๊ะเรียน พร้อมทั้งอ่านชื่อของตัวอักษรด้วย

1.3 เขียนลงสมุดหรือคัดตามแบบ แล้วเขียนบัตรตัวอักษร

1.4 คัดตามคำศัพท์ของบท ตามเส้นประ

1.5 ทักษะกิจกรรม

1.5.1 นักเรียนคนที่ 1 พุดอักษรหรือคำ ให้นักอื่น ๆ เขียน

1.5.2 แข่งกันสะกดอักษร

2. การคัดลายมือ ให้นักเรียนคัดคำ หรืออักษรตามเส้นประ

3. การเขียนคำและประโยค อาจทำได้หลายแบบ คือ

3.1 คัดคำศัพท์ลงานสมุดและเขียนภาพประกอบ

3.2 ลอกประโยคหรือเขียนอธิบายภาพ เขียนเติมคำลงในช่องว่าง เขียน

ตามคำบอก เขียนเลียนแบบ

4. การเขียนตามคำบอก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

4.1 การเขียนตามคำบอกเป็นคำ ๆ มีวิธีการคือ

4.1.1 ครูอ่านคำ ๆ ละ 2 ครั้งทั้งช่วง ให้นักเรียนเขียนตาม

4.1.2 เปลี่ยนกันตรวจโดยอาจตรวจจากกระดานดำหรือจากหนังสือ

4.2 การเขียนตามคำบอก เป็นประโยค มีวิธีการคือ

4.2.1 ครูอ่านเรื่องทั้งเรื่องให้นักเรียนฟัง 1-2 ครั้ง

4.2.2 อ่านแต่ละประโยค 2 ครั้ง

4.2.3 เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จครูอ่านทบทวนอีกครั้ง

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กเริ่มเรียน พบว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน การจัดกิจกรรมควรจะเป็นลักษณะของเกมการแข่งขัน เนื้อหาที่นำมาสอนควรเป็นเรื่องง่ายๆ และในการจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนจะต้องให้สัมพันธ์กันทั้งการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน พร้อมทั้งมีการใช้สื่อประกอบการสอน

2.2 การสื่อสารกับการเรียนการสอน

คำว่า Communication มีความหมายในภาษาไทยว่า การสื่อสาร การคมนาคม ในทางวิชาการมีผู้ให้นิยามไว้อย่างต่าง ๆ กันมากมายแล้วแต่ผู้ใดจะเน้นทางใด แต่พอสรุปได้ว่ามีความหมายใกล้เคียงกันดังนี้

การสื่อสาร คือ การถ่ายทอดข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ทักษะ ฯลฯ ด้วยการนำสัญลักษณ์อันได้แก่ คำพูด รูปภาพ ตัวเลข กราฟ ฯลฯ การกระทำหรือกระบวนการถ่ายทอดเช่นนั้นโดยปกติแล้วเรียกว่า การสื่อสาร

การสื่อสาร คือ กระบวนการส่งหรือการแลกเปลี่ยนภาวะเชิงจิตวิสัย เช่น ความคิด อารมณ์ และความเชื่อถือ โดยอาศัยภาษา สายตา การเลียนแบบ การชักชวนให้คิด เป็นต้น การสื่อสารในระดับต่ำ คือการสื่อสารระหว่างสัตว์มักจะเป็นเสียงร้องตามอารมณ์ หรือการเคลื่อนไหวทางร่างกาย ซึ่งเป็นธรรมดาในกลุ่มสัตว์ระดับต่ำ การสื่อสารในระดับสูงเป็นการสื่อสารระหว่างมนุษย์นั้น ใช้ภาษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อทางสังคมมนุษย์สามารถแสดงออกทาง อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อถือร่วมกันได้

การสื่อสารระหว่างมนุษย์ เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ในแง่ของทางวิชาการแม้จะมีผู้ให้นิยามไว้มากมายนับเป็นร้อย แต่ก็ไม่มีนิยามใดได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เพราะแต่ละนิยามก็มีจุดดี จุดอ่อน บางนิยามก็เน้นเฉพาะพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่ง แต่มีข้อบกพร่องในด้านอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตามทุกคนยอมรับว่า การสื่อสารระหว่างมนุษย์เป็นกรรมวิธี หรือกระบวนการ (Process) เช่นเดียวกับสาขาวิชาหรือกิจกรรมอย่างอื่น

เชวง จันทรเขตต์ (2528) ระบุว่าองค์ประกอบของการสื่อสาร มี 6 ประการคือ

- 1) แหล่งสาร หรือผู้ส่งสาร (Source หรือ Communicator)
- 2) สาร (Message)
- 3) ช่องทางหรือสื่อ (Chanel หรือ Medium)
- 4) ผู้รับสาร (Reciever หรือ Audience)
- 5) ผล (Effect)
- 6) ปฏิกริยาสะท้อน (Feedback)

อรุณี วิริยะจิตรา (2532) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการสื่อสารไว้ดังนี้

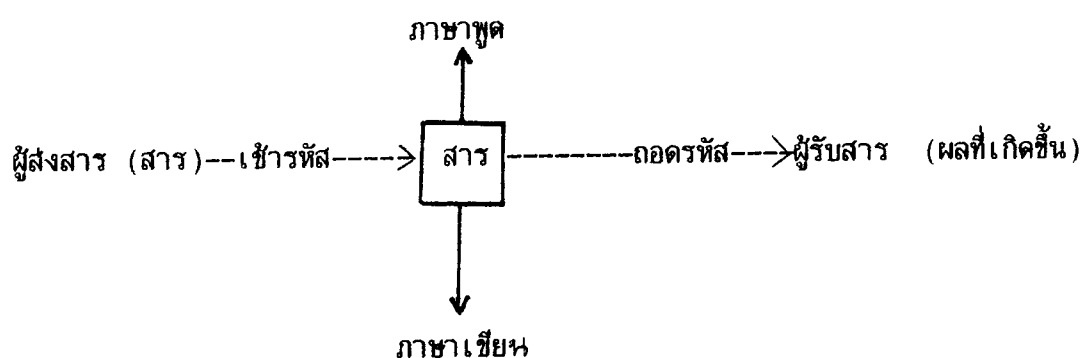
1) ผู้รับสาร-ส่งสาร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการสื่อสาร หากขาดเสียซึ่งองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วการสื่อสารจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลย ผู้ส่งสารและผู้รับสารคือบุคคลอย่างน้อยสองคนที่มีบทบาทร่วมกันอยู่ในกระบวนการสื่อสารหนึ่งนั้น ในบางครั้งก็ยากที่จะชี้ลงไปได้ว่าใครเป็นผู้ส่งสารและใครเป็นผู้รับสาร

2) สาร หมายถึง เรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกโดยอาศัยภาษา หรือสิ่งใดก็ตามที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ สวนิต ยมาภัย (อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา, 2532) กล่าวว่าสารจะประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ 2 ส่วนคือ ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น

3) พาหะของสารหรือสื่อ หมายถึง ตัวกลางที่จะช่วยถ่ายทอดเรื่องราวที่ผู้ส่งสารต้องส่งไปยังผู้รับสาร หากขาดสื่อย่อมไม่มีทางที่สารจะถูกถ่ายทอดจากผู้ส่งไปยังผู้รับได้

4) ผลที่เกิดขึ้น องค์ประกอบของการสื่อสารจะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อมีการตอบสนองเกิดขึ้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง การตอบสนอง หมายถึง การเปลี่ยนแปลงท่าทีและพฤติกรรมของผู้รับสารอันเป็นผลโดยตรงจากที่ได้รับสารแล้วนั่นเอง การตอบสนองจะเกิดขึ้นในรูปแบบใดก็ได้ เช่น เกิดความพอใจ ไม่เข้าใจ เข้าใจ ไม่เห็นด้วย ฯลฯ แต่อย่างไรก็ตาม ถือว่าการสื่อสารได้เกิดขึ้นแล้ว ผลของการสื่อสารนั้นอาจจะตอบสนอง หรือไม่ตอบสนอง ตรงหรือไม่ตรงเจตนาของผู้ส่งสารก็ได้ ผลที่ได้รับขึ้นอยู่กับความสามารถและคุณสมบัติต่างๆ ของทั้งผู้ส่งและผู้รับสาร สื่อที่ใช้และสถานการณ์ในการสื่อสาร เป็นสำคัญ

องค์ประกอบของการสื่อสารทั้ง 4 ประการนี้ อาจจำลองได้ ด้วยแผนภูมิเพื่อแสดงกระบวนการของการสื่อสารดังต่อไปนี้คือ

2.2.1 ขบวนการสื่อสารกับการสอน

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดของมนุษย์ในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นมนุษย์จึงพยายามที่จะเรียนรู้ทั้งภาษาแรกและภาษาอื่นๆ เพื่อจะได้สื่อสารจนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ การเรียนการสอนภาษา ถ้าจะให้ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดขบวนการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับขบวนการสื่อสารจริง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1) ผู้ส่งสาร-ผู้รับสาร ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการสื่อสารจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าขาดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นผู้เรียนจึงควรได้รับการฝึกเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารในการเรียนภาษานั้น คือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกทักษะสัมพันธ์ (Integrated Skills) ให้นำมาได้รับการฝึกเฉพาะทักษะใดทักษะหนึ่งเท่านั้น
 - 2) สาร คือ เนื้อหาที่ใช้สอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ภาษา เนื้อหาควรได้รับการเข้ารหัสและใช้สื่อที่เหมาะสมในการนำเสนอเพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้
 - 3) พาหะหรือสื่อ คือ หลักสูตร วิธีการสอน และอุปกรณ์การสอนต่างๆ ที่เหมาะสมอันจะก่อให้เกิดการสื่อสารขึ้นในห้องเรียน
 - 4) ผลที่เกิดขึ้น คือ สมรรถวิสัยในการสื่อสารของผู้เรียน นั่นคือ การเข้าใจและใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมของผู้เรียนผลที่เกิดขึ้นนั้นสามารถนำมาประเมินวัดความสามารถของผู้เรียนได้
- วิลลศรี อุปรมัย และคณะ (2529) กล่าวว่า การสื่อความหมายระหว่างผู้สอน และผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น มีองค์ประกอบดังนี้
- 1) การใช้ภาษาพูดจะพิจารณาทั้งในแง่ตัวครูผู้สอน และผู้เรียน ครูจะต้องพิจารณาตนเองว่าครูสามารถใช้ภาษาได้แจ่มชัดเพียงไร ภาษาที่ใช้สูงเกินไปสำหรับชั้นเรียนนั้นๆ หรือไม่ น่าเสี่ยงชัดเจนหรือไม่ เวลาที่พูดมีอารมณ์อย่างไรในส่วนที่เกี่ยวกับผู้เรียนนั้นครูจำเป็นต้องทราบพื้นฐานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของครอบครัวผู้เรียน เพราะถ้าเป็นเด็กจะเรียนรู้ภาษาและเลียนแบบจากพ่อแม่ ครั้นเมื่อเด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายมากขึ้น สามารถบังคับกล้ามเนื้อเกี่ยวกับการออกเสียงแล้ว เด็กก็จะถ้ายิงการเรียนรู้ด้วยการใช้ท่าทางประกอบความหมายเป็นคำพูด และเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น
 - 2) การใช้ภาษาท่าทาง ภาษาท่าทางมีความสำคัญที่จะช่วยให้การสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูดมีความแจ่มชัดขึ้น ครูส่วนใหญ่จึงมักใช้ท่าทาง สีหน้า แววตา การเคลื่อนไหวด้วยมือ และการจัดระยะ เป็นเครื่องช่วยในการอธิบาย จะช่วยให้การสื่อความหมายมีความสมบูรณ์ขึ้น
 - 3) กระบวนการในการสื่อความหมาย มีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการ คือ

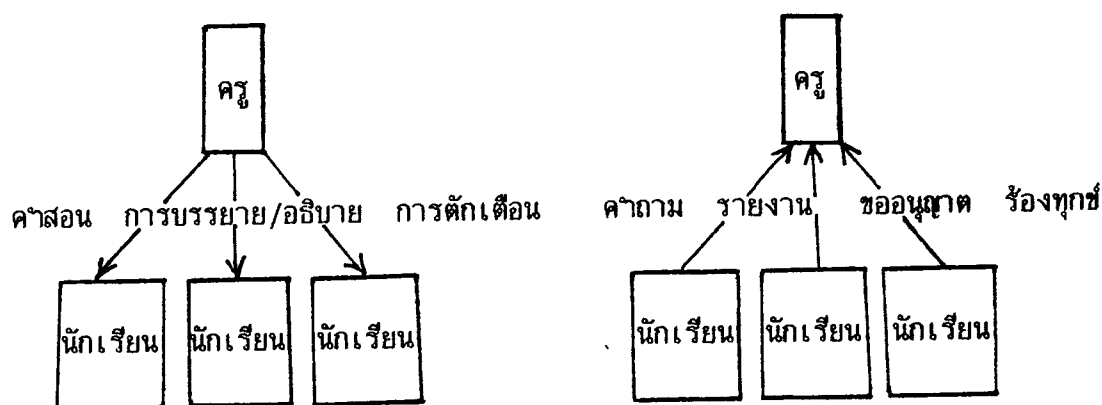
1. ที่มาของข่าวสาร(Source) ซึ่งเป็นการสื่อความหมายระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
2. เนื้อหาของข่าวสาร (Message) ในที่นี้หมายถึงเนื้อหาที่จะพูด
3. จุดสุดท้ายของข่าวสาร (Distination) ในที่นี้ หมายถึง ผู้เรียนอันเป็น

เป้าหมายของข่าวสาร

4) วิธีสอนและการใช้อุปกรณ์การสอน การสื่อความหมายในห้องเรียนระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ยังมีปัจจัยอื่นเรื่องเกี่ยวกับวิธีสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือ การสื่อความหมายแบบเผชิญหน้าที่ครูใช้ในการบรรยายในห้องเรียนนั้น ยังต้องอาศัยเทคนิคของการบรรยาย และการใช้คำพูดให้สออารมณ์คนฟัง นอกเหนือไปจากมุ่งเสนอข้อเท็จจริงในเนื้อหาวิชา ครูต้องใช้หลักจิตวิทยาในการเรียนรู้ โดยมีการสร้างความสนใจด้วยการใช้คำพูดที่ประกอบกับภาษาท่าทาง เพื่อทำให้สิ่งที่ครูพูดนั้นมีชีวิตชีวา ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น

การสื่อความหมายระหว่างบุคคล อาจเกิดปัญหาได้หลายประการ เพราะในการรับรู้ของคนเรานั้นย่อมผ่านปัจจัยหลายอย่าง และยังประสบการณ์ของคนเราต่างกัน อารมณ์ทัศนคติ ความนึกคิด ค่านิยมต่างกัน ยิ่งเป็นเรื่องยากที่จะทำให้การสื่อความหมายระหว่างบุคคลต่อบุคคลเป็นไปอย่างสมบูรณ์ แต่ถ้าเป็นการสื่อความหมายระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียนซึ่งถือว่ามีความเข้าใจกันและกัน และไม่หลากหลายมาก เพราะอยู่ในสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงทำให้การสื่อความหมายมีแนวโน้มที่จะเป็นไปอย่างราบรื่น

วิลลศรี อุปรมัย และคณะ (2529) ได้เสนอแบบจำลองการสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียนเป็นลักษณะดังนี้คือ

การสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียน เป็นการสื่อความหมายระหว่างบุคคลที่มีฐานะบทบาทและหน้าที่ต่างกัน รูปซ้ายมือเป็นการสื่อความหมายจากครูเป็นแหล่งข่าวสารสู่นักเรียน ซึ่งเป็นผู้รับข่าวสาร พฤติกรรมมักออกมาในรูปของคำสั่ง คำสอน การบรรยาย ฯลฯ ส่วนรูปทาง

ขวามือเป็นการส่งข่าวสารจากนักเรียน ซึ่งอยู่ในฐานะบทบาทต่ำกว่าไปสู่ครู ซึ่งมีฐานะบทบาทสูงกว่าพฤติกรรมที่แสดงออกจึงอยู่ในรูปของคำถาม การรายงาน การยืนยันครอง การร้องทุกข์

จากการศึกษาความหมายของการสื่อสาร องค์ประกอบของการสื่อสาร รวมทั้งขบวนการสื่อสารกับการเรียนการสอน สรุปได้ว่า การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีสาร และบุคคลอย่างน้อย 2 ฝ่าย ทำการส่งและรับสารดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อจะให้เกิดการสื่อสารขึ้น ครูจะต้องจัดเตรียมและสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

2.3 แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการ และแนวการจัดกิจกรรมดังนี้

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Dell Hymes (1972) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารว่า เป็นความสามารถนำภาษาไปใช้อย่างมีความหมาย ตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม เมื่อมีการพูดสนทนา มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ซึ่งจะรู้ว่าอะไรที่ควรพูด และจะพูดในลักษณะอย่างไร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนนำภาษาไปใช้ในการสื่อความหมายทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างผสมผสาน ไม่ควรสอนให้ผู้เรียนรู้เฉพาะโครงสร้างทางภาษาเท่านั้น ส่วนกาญจนา ปราบพาล (2529) กล่าวว่า แนวความคิดของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเกิดจากแนวคิดของนักวิจัยหลายคน เช่น Hymes, Holiday, Widdowson, Krashen, Swain และ Savignon นักวิจัยเหล่านี้เป็นผู้ชี้ให้เห็นว่าภาษาจะแยกออกจากผู้ใช้และสถานการณ์ในการใช้ภาษาไม่ได้ การสอนภาษาต้องคำนึงถึงตัวแปรอื่น ๆ ด้วย และดวงเดือน แสงชัย (2533) กล่าวถึงแนวการสอนเพื่อสื่อความหมาย (Communicative Approach) สรุปได้ว่าแนวการสอนดังกล่าวเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาในการสื่อความหมายได้ถูกต้องเหมาะสมเป็นหลักดังนั้นจึงไม่นับมากทางด้านไวยากรณ์ เช่น การเรียนในอดีต นอกจากนี้ยังเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ครูจะลดบทบาทจากการพูดคนเดียวตลอดชั่วโมงเป็นพูดเท่าที่จำเป็นและฝึกโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกพูดมากที่สุด เช่น ครูพูดประมาณร้อยละ 20 ให้นักเรียนพูดร้อยละ 80 ในการฝึกจะใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายชนิดเข้ามาช่วยดำเนินการสอน จะเป็นกิจกรรมกลุ่มมากเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึก

ตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) กล่าวว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยในปัจจุบัน เน้นการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาไปใช้ในการสื่อความหมายได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพทางสังคม ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจึงไม่เน้นเฉพาะการเรียนการสอนรูปแบบ หรือโครงสร้างทางภาษาเท่านั้นแต่จะเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารด้วย การเรียนการสอนจะเกิดประสิทธิภาพเต็มที่ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ภาษาที่ใกล้เคียงกับสภาพการณ์จริง ทำให้มากที่สุดการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารจึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในชั้นเรียน และสุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงแนวการสอนภาษาอังกฤษว่า การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในอดีต เน้นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาคือเสียง คำศัพท์และโครงสร้างซึ่งเป็นเพียงวิถีทาง (Means) แต่ไม่ใช่เป็นจุดหมายปลายทาง (Ends) ไปสู่การสื่อสารทางภาษาได้และถึงแม้ว่าการสอนแบบฟัง-พูด (Aural-oral Approach) จะเน้นการฟังการพูดก็จริง แต่ก็ยังไม่ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ ในรอบสิบปีที่ผ่านมา แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากการให้กฎเกณฑ์ไว้อย่างเคร่งครัด การฝึกกระส่วนประโยคและการเน้นความถูกต้องในการใช้ภาษามาเป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ การใช้ภาษาสื่อความหมายในสถานการณ์ที่เป็นจริงซึ่งผู้เรียนจะต้องสื่อความหมายให้ผู้อื่น เข้าใจว่าตนมีจุดประสงค์ที่จะพูดอย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการ (2535) ได้กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาไว้ดังนี้

หลักสูตรภาษาอังกฤษมีวัตถุประสงค์ทั่วไป คือ

- 1) ให้ความเข้าใจหลักเกณฑ์การใช้ภาษาอันเป็นพื้นฐานในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ
 - 2) ให้มีทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ที่จะช่วยให้ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตามความเหมาะสมกับวัย
 - 3) ให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ อันเป็นภาษาสากลรวมทั้งมีนิสัยรักการอ่านและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
 - 4) ให้เห็นแนวทางในการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์
- วัตถุประสงค์เฉพาะ คือ
- 1) เพื่อให้เด็กเรียนมีทักษะในการออกเสียงภาษาอังกฤษ

- 2) เพื่อให้เข้าใจหลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวสะกดและการออกเสียง
- 3) เพื่อให้เข้าใจและสามารถใช้โครงสร้างประโยคในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ได้ตามระดับชั้น
- 4) เพื่อให้เข้าใจความหมายและความสามารถเข้าใจคำศัพท์ได้เหมาะสมกับระดับชั้น
- 5) เพื่อให้สามารถใช้พจนานุกรมได้

สำหรับตำราเรียนที่ใช้ในระดับประถมศึกษาปีที่ 5-6 ปัจจุบันนี้ คือ หนังสือชุด English Is Fun Book 1-4 ซึ่งมีหลักการใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ

- 1) ปริมาณเนื้อหาที่นักเรียนเรียนนั้นไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างแท้จริง และทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ
- 2) ในการสอนนั้นนักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุด นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกใช้ภาษาอย่างเต็มที่ ครูมีหน้าที่ในการจัดกลุ่มและป้อนงานให้แต่ละกลุ่มทำ
- 3) การเรียนการสอนดำเนินไปโดยอาศัยกิจกรรมเป็นสื่อในการเรียน นักเรียนฝึกใช้ภาษาเพื่อค้นหาหรือประดิษฐ์สิ่งของ เพื่อสอบถามเรื่องราวที่ต้องการทราบ ครูมีบทบาทเป็นผู้จัดกิจกรรม อธิบายกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจ
- 4) การประเมินผลการเรียนของนักเรียน วัดได้จากการที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายกับสถานการณ์ที่ประสบการเรียน (ดวงเดือน แสงชัย, 2533)

2.3.2 หลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Savignon (อ้างถึงในกาญจนา ปรามพาล, 2529); ทิพย์วิล มาแสง, (2532) และ สุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) กล่าวถึงลักษณะของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ว่าลักษณะของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะเน้นการลงมือปฏิบัติจริง นั่นคือผู้เรียนอาจจะเรียนจากผู้เรียนด้วยกันเอง ฝึกจากเพื่อนร่วมชั้นหรือกับครูผู้สอน โดยผู้เรียนจะเป็นผู้เลือกเนื้อหาหรือหัวข้อที่จะแสดงความคิดเห็นเองและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น พูดคุยกันในสถานการณ์ที่จะใช้ได้ตอบกันจริง ๆ การเรียนจะเน้นการใช้ภาษามากกว่าหลักการใช้ เน้นความคล่องแคล่วในการใช้ภาษามากกว่าความถูกต้องแม่นยำ ทักษะต่าง ๆ ทุกทักษะจะใช้นในลักษณะบูรณาการ(Integrated Skills) การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนจะเป็นไปในรูปกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมที่ต้องทำร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีลักษณะดังนี้

- 1) ต้องให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังทำอะไร ทำเพื่ออะไร ผู้สอนต้องบอกให้ผู้เรียนทราบถึง

ความมุ่งหมายของการเรียนการฝึกใช้ภาษา เพื่อให้การเรียนภาษาเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน เช่น ในทักษะการพูด เมื่อเรียนหรือฝึกแล้วผู้เรียนสามารถพูดขออนุญาต หรือถามทางไปสถานที่ที่ต้องการไปได้

2) การสอนภาษาโดยการแยกออกเป็นส่วน ๆ ไม่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ดีเท่ากับการสอนในลักษณะบูรณาการในชีวิตประจำวัน การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารต้องใช้หลายทักษะรวมๆ กันไป และในบางครั้งก็ต้องอาศัยกริยาท่าทางประกอบ

3) ต้องให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมการใช้ภาษา กิจกรรมดังกล่าวควรมีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไป เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมที่สุด เพราะผู้เรียนที่ทำกิจกรรมนี้จะไม่ทราบข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่ง จึงจำเป็นต้องสื่อสารเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ

4) ต้องให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษามากๆ การที่ผู้เรียนจะสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ นอกจากผู้เรียนต้องทำกิจกรรมการใช้ภาษาดังกล่าวแล้ว ยังต้องมีโอกาสได้ทำกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ด้วย ดังนั้น นอกจากกิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหายไป (Information Gap) แล้วกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นงานคู่ หรืองานกลุ่ม เช่น เกม (Games) การแก้ปัญหา (Problem Solving) การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) ก็สำคัญเช่นกัน

5) ผู้เรียนต้องไม่กลัวว่าจะใช้ภาษาผิด แนวการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารให้ความสำคัญกับการใช้ภาษา (Use) มากกว่าวิธีใช้ภาษา (Usage) ด้วยเหตุนี้ผู้สอนจึงไม่ควรแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนทุกครั้ง ควรแก้ไขเฉพาะที่จำเป็น เช่น ข้อผิดพลาดที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิด หรือข้อผิดพลาดบ่อย ๆ มิฉะนั้นอาจทำให้ผู้เรียนขาดความมั่นใจและไม่กล้าใช้ภาษาในการทำกิจกรรมต่างๆ นอกจากนี้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารควรให้ความสำคัญในเรื่องความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา (Fluency) เป็นอันดับแรก ซึ่งภาษาที่ใช้อาจไม่ถูกต้องนักแต่สื่อความหมายได้ ส่วนความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) ก็ควรคำนึงเช่นกัน

นอกจากนี้ บารุง โตรัตน์ (2534) กล่าวถึงหลักในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีจุดประสงค์เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาที่เรียนในการสื่อความหมายกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ความสำเร็จในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร คือ การสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้พูดและผู้ฟังได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามสถานการณ์นั้น ๆ และ อรพิน พจนานนท์ (2527) กล่าวถึงหลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ดังนี้

1) ในตอนต้นหรือท้ายชั่วโมง นักเรียนควรจะทราบว่า เขาจะสามารถใช้ภาษาที่ได้เรียน

มากับใคร หรือสถานการณ์ใดได้บ้าง ซึ่งการเรียนการสอนควรมีเนื้อหาดังนี้

การอ่าน เนื้อหาอาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเข้าใจคำชี้แจง คำแนะนำให้ทำสิ่งต่างๆ

การเขียน เนื้อหาอาจจะเป็นเรื่องการจองห้องพักในโรงแรม

การพูด เนื้อหาอาจจะเป็นการซักถามเกี่ยวกับสถานที่หรือทิศทางต่างๆ ที่เราไม่เคยพบ

การฟัง เนื้อหาอาจเป็นเรื่องการพยากรณ์อากาศ เป็นต้น

2) การเรียนรู้ภาษา เพื่อให้เข้าใจจริง ๆ นั้น ผู้เรียนต้องสามารถเข้าใจความคิดอันเกิดจากเนื้อความทั้งหมดไม่เข้าใจในส่วย่อย ๆ แต่ละประโยค ทีละประโยคแล้วจึงนำมา รวมกันเป็นเนื้อความทั้งหมด

3) ผู้สอนควรคำนึงถึงขอบบวนการในการฝึกด้วย เพื่อให้การเรียนภาษาหรือบทฝึกนั้นเป็น ธรรมชาติยิ่งขึ้น สิ่งที่ควรคำนึง คือ

1. ข้อมูลที่ขาดหาย ยังไม่สมบูรณ์โดยหลักธรรมชาติแล้วการสื่อสาร ก็คือ การคุยกันระหว่างสองคน หรือมากกว่า โดยจะมีสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งรู้และอีกฝ่ายหนึ่งไม่รู้ ฝ่ายที่ไม่รู้ก็จะ เป็นผู้ถามอีกฝ่ายหนึ่ง การสื่อความหมายจึงเกิดขึ้น

2. ทางเลือก การสอนแบบยึดหลักอีกแบบหนึ่งว่า ในการโต้ตอบกันผู้ตอบสามารถ จะตอบได้หลายอย่าง หลายความคิด ผู้สอนไม่ควรกำหนดแน่นอนลงไปว่าจะตอบอย่างไร

3. การให้ข้อมูลย้อนกลับ ภายหลังการฝึกสนทนาโต้ตอบในชั้นเรียนแล้วผู้เรียน จะต้องเห็นผลของการฝึกนั้นว่า เขาสามารถจะ สื่อความหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ ในขณะที่ ตอนแรกภาษาเขาไม่ได้เลย

4. ในการเรียนนักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติจริง ผู้เรียนเท่านั้นจะเป็นผู้รู้ไม่ใช่ครูรู้

5. ความผิดพลาดไวยากรณ์ ไม่มีความสำคัญเลยหากผู้เรียนสามารถจะสื่อสารได้ ความพยายามที่ผู้เรียนได้แสดงออกในด้านทักษะด้านต่าง ๆ ถือว่ามีความสำคัญมากกว่าความผิด เล็ก ๆ น้อย ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.3.3 ประเภทของกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Little Wood (อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล,ม.ป.ป.) ได้แบ่งประเภทของ กิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้ 2 ชนิด คือ กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตาม วัตถุประสงค์ (Functional Communication Activities) และกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อ การปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction Activities)

1) กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป็นสื่อในการทำกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนจะต้องพยายามใช้ภาษาเท่าที่ตนสามารถเข้าใจ เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจกันได้มากที่สุด อาจจัดได้หลายแบบ แต่มีหลักร่วมกัน คือ ต้องกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความจำเป็นต้องใช้ภาษาเพื่อหาข้อมูลที่ตนเองยังขาดอยู่ หรือเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้ คือ

1. กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงจำกัด (Sharing Information with Restricted Cooperative) กิจกรรมแบบนี้มักจะเป็นกิจกรรมคู่หรือกิจกรรมกลุ่มก็ได้ ผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม จะได้รับข้อมูลเพียงส่วนหนึ่ง และจะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ตนมีกับเพื่อน หรือหาข้อมูลจากกันและกัน ด้วยการถาม-ตอบ จึงจะได้ข้อมูลครบถ้วน กิจกรรมนี้เหมาะสำหรับนักเรียนในระดับต้น เพราะเป็นการฝึกภาษาแบบง่าย ๆ ตามรูปแบบของภาษาที่กำหนดไว้

2. กิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลในวงกว้าง (Sharing Information with Unrestricted Cooperation) กิจกรรมนี้มีวิธีแบ่งผู้เรียน เช่นเดียวกับประเภทแรก แต่แตกต่างกันที่กิจกรรมประเภทแรกจำกัดวิธีการให้ข้อมูล ในขณะที่กิจกรรมนี้ไม่จำกัดวิธีการให้ข้อมูล ผู้เรียนที่มีข้อมูลข่าวสารสามารถที่จะอธิบาย บอกรายละเอียดกับผู้ไม่มีข่าวสารข้อมูลทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนที่มีข้อมูลข่าวสารได้มีโอกาสทราบข้อมูลข่าวสารที่ตนไม่มีหรือไม่ทราบได้ง่ายขึ้น เช่น กิจกรรมหาความแตกต่างจากกลุ่ม (Discovering Differences) การปฏิบัติตามคำแนะนำ (Following Directions)

3. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลและหาข้อสรุปจากข้อมูล (Sharing and Processing Information) กิจกรรมประเภทนี้แบ่งผู้เรียนออกเป็นคู่ เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันโดยที่ผู้เรียนทั้งคู่ จะมีข้อมูลข่าวสารต่างกัน ดังนั้นผู้เรียนจะต้องร่วมมือกันหาข้อสรุปรวมกันจึงจะแก้ปัญหาร่วมกันได้ เช่น การสร้างเรื่องใหม่ โดยการลำดับเหตุการณ์ต่อเนื่องให้ถูกต้อง (Reconstructing Story-Sequences)

4. กิจกรรมการหาข้อสรุปจากข้อมูล (Processing Information) กิจกรรมประเภทนี้ เน้นที่กระบวนการหรือวิธีการที่ผู้เรียนแก้ปัญหาและตัดสินใจสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนดให้ เช่น การแก้ปัญหามีสถานการณ์ต่าง ๆ (Problem Solving)

2) กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์อันสังคม (Social Interaction Activities) กิจกรรมประเภทนี้นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้เลือกใช้ภาษาตามหน้าที่ของการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังคำนึงถึงการให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้เหมาะสม

กับสถานการณ์ในสังคมอีกด้วย กิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพห้องเรียน เช่น การใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation) และการแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

2.3.4 หลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

Emilow G Gortez (อ้างถึงใน สุมิตรา อังวัฒนกุล, ม.ป.ป.) กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ดังนี้

- 1) กิจกรรมนั้นช่วยให้นักเรียนได้ฝึกสนทนาภาษาที่ครูสอนหรือไม่
- 2) นักเรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หรือไม่
- 3) กิจกรรมนั้นเหมาะสมกับสถานการณ์ อายุ และวุฒิภาวะของผู้เรียนหรือไม่
- 4) ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความคิดเห็น ความต้องการของผู้เรียนคนอื่นหรือไม่
- 5) กฎเกณฑ์ในการทำกิจกรรมนั้นใช้เวลาในการอธิบายนานหรือไม่
- 6) ครูผู้สอนมีความชอบและสนใจกิจกรรมนั้นหรือไม่ ถ้าไม่ชอบไม่ควรฝืนใช้
- 7) กิจกรรมนั้นน่าสนใจ และทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและเพลิดเพลินหรือไม่
- 8) ครูสามารถจัดที่นั่งให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมได้หรือไม่

และ สุภัทรา อักษรนุเคราะห์ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ดังนี้

- 1) จัดหาให้มีเนื้อหาที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน
- 2) สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- 3) จัดให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยข้อมูลนั้นจะไม่ทราบมาก่อน
- 4) จัดให้มีการกิจกรรมร่วมกันอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่มีการชักชวนมาก่อน
- 5) ให้มีการเลือกเนื้อหาเอง โดยยึดจุดประสงค์ของการสอนเป็นสำคัญ
- 6) จัดเตรียมมาให้เรียบร้อย ทั้งในด้านการดำเนินงานและการเตรียม
- 7) จัดให้สอดคล้องกับวิชาที่สอน

ส่วน ศรีนทิพย์ รักษาสัตย์ (2537) กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสื่อสารเพื่อหาข้อมูลที่ขาดหายไป (Information Gap Transfer) สรุปได้ดังนี้

- 1) เตรียมเนื้อหา ผู้สอนควรศึกษาเนื้อหาที่จะใช้ในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ เช่น ศึกษาคำศัพท์ รูปประโยค คำถามและคำตอบ
- 2) สร้างแบบฝึกโดยจัดทำเป็นเอกสาร (Work Sheet) 2 ชุด มีฝ่าย A และ ฝ่าย B

ซึ่งข้อมูลในเอกสารทั้ง 2 ชุด มีบางส่วนที่ขาดหายไป ต้องมีการถามตอบ ปรัชญาแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน โดยใช้โครงสร้างทางภาษาที่กำหนดให้สื่อสารกันจึงจะทำให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์ ข้อมูลอาจจะเป็นภาพ หรือข้อความก็ได้

3) เขียนคำสั่ง คำอธิบาย และวิธีการปฏิบัติกิจกรรมในเอกสารดังกล่าวอย่างชัดเจน

4) ทำกิจกรรม โดยครูเริ่มสอนเนื้อหาและโครงสร้างทางภาษาตามที่กำหนด ให้นักเรียนเข้าใจ ความหมายและวิธีการการใช้ก่อน ในการฝึกทักษะทางการสื่อสาร จะประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่ายเสมอ ซึ่งครูจะดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับขั้นโดย

1. ครูนำการใช้ภาษาโดยการถามให้นักเรียนหาคำตอบ (ครู --> นักเรียน)
2. นักเรียนเป็นฝ่ายถาม ครูหาคำตอบ (นักเรียน---> ครู)
3. นักเรียนฝ่ายหนึ่งถาม นักเรียนอีกฝ่ายหนึ่งหาคำตอบ (นักเรียน--->นักเรียน)

5) ฝึกทักษะภาษา (Drill) โดยครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ฝ่าย (A,B) แจกเอกสารให้ฝ่ายละ 1 ชุด พร้อมทั้งอธิบายวิธีการฝึกให้นักเรียนจับคู่หรือเป็นกลุ่ม ถามและค้นหาคำตอบกัน ด้วยวิธีนี้นักเรียนจะได้ฝึกทักษะการสื่อสารได้ครบทั้ง 4 ทักษะตามลำดับดังนี้

1. การฟัง-พูด โดยการถามตอบกัน เพื่อให้เข้าใจเอกสารของตนสมบูรณ์
2. การอ่าน เมื่อนักเรียนได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วให้นักเรียนตรวจสอบข้อมูลโดยการอ่านทบทวนข้อมูลของตนเองและเพื่อน
3. การเขียน ทำได้โดยให้นักเรียนเขียนรายงานข้อมูลตามเอกสารที่ตนเองมีอยู่ซึ่งในบางครั้งจำเป็นต้องแปลจากภาพเป็น คำศัพท์ ประโยค หรือข้อความ

และสุมิตรา อังวัฒนกุล (2535) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารสรุปได้ว่า กิจกรรมที่นำมาให้นักเรียนฝึกควรมีลักษณะเหมือนในชีวิตประจำวันมากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ได้จริง เช่น กิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหาย (Information Gap) ซึ่งผู้เรียนที่ทำกิจกรรมนี้จะไม่ทราบข้อมูลของอีกฝ่ายหนึ่ง จึงจำเป็นต้องสื่อสารกันเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ และยังมีกิจกรรมอื่น ๆ เช่น เกม กิจกรรมแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมติ ถือเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสม กับบทบาทและสถานการณ์ และได้เรียนรู้ความหมายของสำนวนภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย นอกจากนี้ควรให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันโดยการทำกิจกรรมที่เป็นงานคู่ (Pair Work) งานกลุ่ม (Group Work) โดยจัดเป็นกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้ ส่วนบาร์จ ไตรรัตน์ (2535) กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ดังนี้ คือ

หอสมุดกลาง

ท ๖๖๗๘๘

วพ

LB

๖๕๕๙

25

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

1) กิจกรรมที่ครูจัดในห้องเรียนอาจเป็นกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมคู่

2) สถานการณ์ที่จัดในห้องเรียน ควรเป็นสถานการณ์ที่จำลองคล้ายจริงหรือใกล้เคียง

กับชีวิตจริงให้มากที่สุด

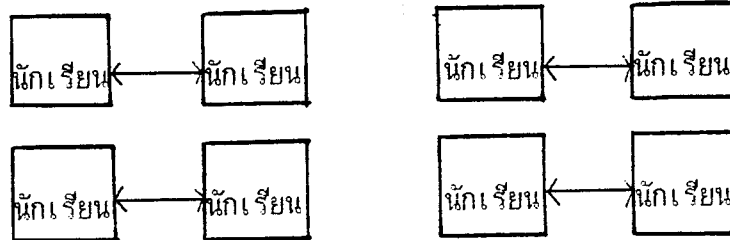
3) กิจกรรมการสื่อสาร ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในห้องเรียน (Personal Interaction) เช่น ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ระหว่างนักเรียนกับครู

4) บรรยากาศ ควรเป็นบรรยากาศที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้

นอกจากนี้การจัดห้องเรียนยังเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบรรยากาศที่ดีในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และทำให้การสอนประสบผลสำเร็จ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (ม.ป.ป.) ได้เสนอรูปแบบการจัดที่นั่งในห้องเรียนที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีการสื่อสารซึ่งครูควรเลือกใช้ มีทั้งหมด 4 รูปแบบ ดังนี้

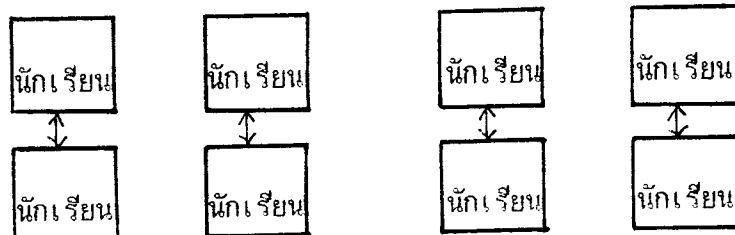
1)

ครู

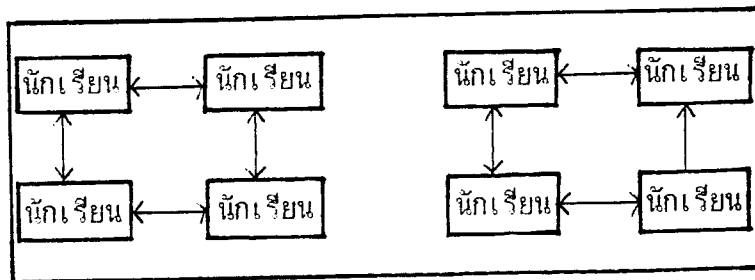
2)

ครู

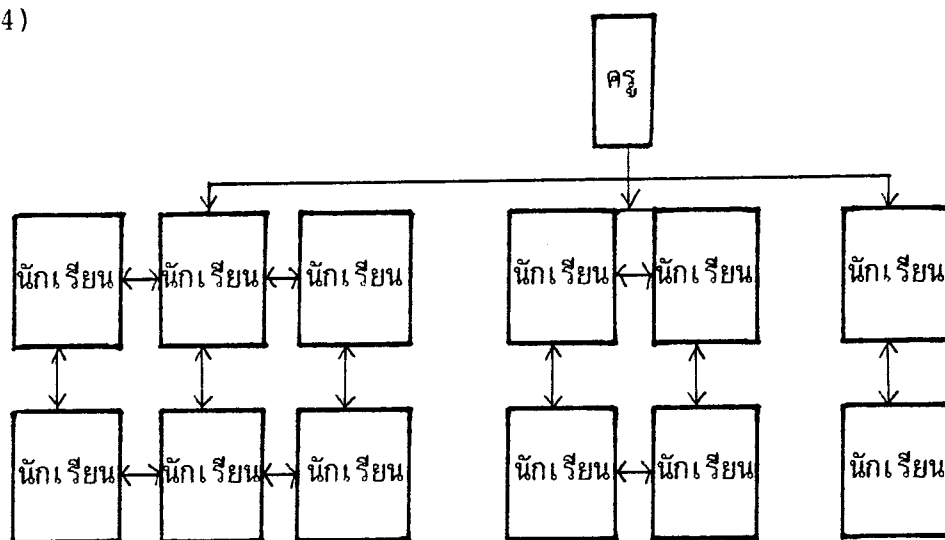

3)

ครู

4)

อย่างไรก็ตามสภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทยนักเรียนมีโอกาสใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารน้อย หรือมีโอกาสใช้เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น และจำนวนผู้เรียนไม่เอื้อต่อการสื่อสารเท่าใดนัก ผู้สอนควรจัดเป็นกลุ่มในลักษณะต่างๆ กัน และการจัดห้องเรียนเพื่อการสร้างบรรยากาศที่ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แนวการจัดควรเป็นดังนี้

1) การสอนเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น เป็นการทำกิจกรรมอย่างเดียวกันก่อน แล้วจึงแยกย้ายทำกิจกรรมต่าง ๆ กันออกไป เช่น กลุ่มที่หนึ่งฝึกประโยค กลุ่มที่สองฝึกพูดและกลุ่มที่สามตอบคำถาม เป็นต้น

2) การแบ่งกลุ่มย่อย เป็นการแบ่งครึ่งชั้นเรียนเพื่อจัดเกมหรือแข่งขันกันทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในบทเรียน จำนวนผู้เรียนอาจมากเกินไป อาจแบ่งให้เล็กลงอีกดังนี้

1. การแบ่งตามความสามารถ อาจจัดกลุ่มเพื่อฝึกทักษะบางทักษะโดยไม่ให้กระทบกระเทือนใจผู้เรียน เช่น กลุ่มที่ 1 ฝึกเขียนเรียงความ กลุ่มที่ 2 ตอบคำถาม กลุ่มที่ 3 ฝึกทบทวนแบบฝึกหัด เติมคำให้สมบูรณ์

2. การแบ่งตามความสนใจ

3. การแบ่งตามเกณฑ์ที่ครูกำหนด อาจแบ่งตามเดือนเกิด เป็นต้น

4. การจับคู่ อาจจัดให้มีการฝึกปากเปล่า

5. การจัดกิจกรรมอิสระเป็นรายบุคคล

6. การจัดกลุ่มผสม แต่ละคนอาจทำกิจกรรมไม่เหมือนกันภายในห้อง

2.3.5 บทบาทของครูในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ทิพย์วัลย์ มาแสง (2532) กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของครูในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สรุปได้ดังนี้ คือ

1) ครูจะต้องไม่เป็นผู้สอนแต่จะต้องเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมในกิจกรรมของกลุ่มโดยครูร่วมอยู่ด้วย
2) ครูจะเป็นพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือให้กระบวนการของกลุ่มและการสื่อสารเป็นไปด้วยดี

3) ครูจะต้องเป็นผู้รวบรวม เสนอแนะแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ให้นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งตัวครูเองก็จะต้องเป็นแหล่งวิทยาการของนักเรียนอีกด้วย

4) สังเกต จดจำสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากชั้นเรียน รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นและหาทางแก้ปัญหาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และรับรู้เป็นประสบการณ์ของครูอีกต่อไป

ส่วน ปาริชาติ วัฒนกุล (2530) กล่าวถึงบทบาทหลักของครู ในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้ คือ

1. เป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือให้กระบวนการสื่อสาร ระหว่างผู้เรียนเป็นไปได้อย่างราบรื่น ทั้งช่วยเหลือผู้เรียนในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อผู้เรียนประสบปัญหาเกี่ยวกับตำราที่เรียน

2. เป็นเสมือนผู้ร่วมกิจกรรมกลุ่มที่เป็นอิสระ

จากแนวคิด ทฤษฎี และแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่ผู้วิจัยได้ประมวลจาก แนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาในการสื่อสารจริง ซึ่งความสามารถในการสื่อสารจะไม่คำนึงถึงความผิดเล็กน้อยทางไวยากรณ์ ในการจัดกิจกรรม ครูจะต้องจัดหรือสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน อาจจะใช้เกมฝึกใช้ภาษา บทบาทสมมุติ การอภิปราย การสนทนา หรือกิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหาย และในการจัดกิจกรรมดังกล่าวจำเป็นต้องจัดเป็นคู่ หรือเป็นกลุ่มซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่แล้วแต่สถานการณ์

2.4 เทคนิคและวิธีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ในการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษให้ได้ผลนั้น ผู้สอนจะต้องทราบเทคนิคและวิธีสอนเป็นอย่างดี ซึ่งเทคนิคและวิธีสอนคำศัพท์ที่สำคัญ ๆ มีรายละเอียดดังหัวข้อต่อไปนี้เป็น

2.4.1 ประเภทของคำศัพท์

บาร์จ โตรัตน์, 2524 ; ศรีวิทย์ สุวรรณกิตติ, 2522 และอัญชลี แจ่มเจริญ , 2526 แบ่งประเภทของคำศัพท์ได้ 2 ชนิด ตามลักษณะของการใช้เป็นดังนี้ คือ

1) Active Vocabulary คือ คำศัพท์ที่ผู้เรียนในระดับนั้น ๆ ได้พบเห็นบ่อย ๆ ทั้งในการฟัง พูด อ่านและเขียน นอกจากครูจะสอนให้รู้จักความหมายแล้วจะต้องสอนให้นักเรียนสามารถใช้คำประโยคได้ทั้งในการพูด (Speaking) และการเขียน (Writing) ซึ่งถือว่าเป็นทักษะขั้น Production

2) Passive Vocabulary คือ คำศัพท์ที่ผู้เรียนในระดับชั้นนั้น ๆ ไม่ค่อยพบ หรือนาน ๆ จะปรากฏครั้งหนึ่งในการฟัง (Listening) และการอ่าน (Reading) การสอน Passive Vocabulary ครูสอนเพียงแต่ให้รู้ความหมาย (Recognize) ที่ใช้ในการประโยคก็เพียงพอ เน้นให้นักเรียนทั้งฟังและอ่านได้เข้าใจ โดยไม่เน้นให้นักเรียนเอาคำศัพท์นั้นมาใช้ในการพูดและเขียน

2.4.2 องค์ประกอบของคำศัพท์

ศิธร แสงธนู และคิด พงศทัต (2521) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของคำศัพท์มีดังนี้คือ

1) รูปคำ (form) ได้แก่ รูปร่าง หรือการสะกดคำนั้น ๆ ถ้าจะกล่าวตามหลักของภาษาศาสตร์อย่างเคร่งครัดแล้ว คำ ๆ เดียวกัน ความหมายเดียวกัน อาจมีรูปร่างต่างกันก็ได้ เช่น is กับ 's หรือ will not กับ won't ในทางตรงข้าม man-men, walk-walked ก็มีความหมายแตกต่างกัน เพราะรูปร่างต่างกัน เป็นต้น

2) ความหมาย (Meaning) ได้แก่ ความหมายของคำนั้น ๆ หากกล่าวโดยละเอียดแล้ว คำศัพท์หนึ่ง ๆ จะมีความหมายที่แฝงอยู่ถึง 4 นัย ด้วยกัน คือ

1. ความหมายตามพจนานุกรม (Lexical Meaning) ได้แก่ ความหมายของคำตามพจนานุกรม สำหรับภาษาอังกฤษ แล้วคำหนึ่ง ๆ มีความหมายหลายอย่างบางคำอาจใช้ในความหมายแตกต่างกันบ่อย ๆ ทำให้บางคนเข้าใจว่าความหมายที่ต่างออกไป หรือความหมายที่

คนไม่ค่อยรู้จักนั้นเป็น "สำนวน" ของภาษา เช่น

He went to his house.

The president lives in the White House.

The House of representatives is meeting today.

House ในประโยคทั้งสามเป็นคำนามเหมือนกัน แต่ความหมายของคำใน 3 ประโยคแตกต่างกันออกไป คือ ในประโยคที่ 1 แปลว่า บ้านที่เราอาศัยอยู่ ในประโยคที่ 2 แปลว่า บ้านประจำตำแหน่งประธานาธิบดี และประโยคที่ 3 หมายถึง สภา

2. ความหมายทางไวยากรณ์ (Morphological Meaning) คำศัพท์ประเภทนี้เมื่ออยู่ตามลำพังโดด ๆ จะหาความหมายได้ง่าย เช่น s เมื่อต่อท้ายคำนามบางจำพวก เช่น hats, pens จะแสดงความหมายเป็นพหูพจน์ของนามนั้น ๆ คือช่วยบอกว่ามีจำนวน "มากกว่าหนึ่ง"

3. ความหมายจากการเรียงคำ (Syntactic Meaning) ได้แก่ ความหมายที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป แล้วแต่การเรียงลำดับ เช่น boathouse แตกต่างจาก houseboat หรือ Is she going home ? แตกต่างจาก She is going home.

4. ความหมายจากความจากเสียงขึ้น-ลง (Intonation Meaning) ได้แก่ ความหมายของคำที่เปลี่ยนแปลงไปตามเสียงขึ้นลงของผู้พูดเปล่งออกมา ไม่ว่าจะเป็นเสียงที่มีพยางค์เดียวหรือมากกว่าเช่น fire กับ fire คำแรกเป็นคำบอกเล่า ส่วนคำหลังเป็นคำถามเชิงไม่แน่ใจ

3) ขอบเขตของการใช้คำ (Distribution) ซึ่งมีข้อจำกัดแตกต่างกันไปแล้วแต่ไวยากรณ์ของภาษานั้น ๆ สำหรับภาษาอังกฤษจำแนกออกได้เป็น

1. ขอบเขตทางด้านไวยากรณ์ เช่น ในภาษาอังกฤษการเรียงลำดับคำเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ฉะนั้นตำแหน่งของคำในประโยคที่ต่างกันไป ทำให้คำนั้นมีความหมายแตกต่างกันออกไป ดังตัวอย่างการใช้คำ water ในประโยคต่อไปนี้

The water in the tea-pot is hot. (คำนาม)

We water the plants. (คำกริยา)

He needs a water-bowl. (คำคุณศัพท์)

2. ขอบเขตทางภาษาพูดและภาษาเขียน คำบางคำใช้ในภาษาพูดเท่านั้น ไม่ใช้ในภาษาเขียนเลย ทวนองเดียวกัน คำบางคำใช้ในภาษาเขียนโดยเฉพาะ หากนำไปพูดจะฟังแปร่งหูผู้ฟังจะรู้ทันทีว่าผู้พูดไม่ใช่เจ้าของภาษา

3. นอกจากขอบเขตของการใช้คำแตกต่างกันไปดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการใช้คำที่แตกต่างกันแล้วแต่ท้องถิ่น เช่น การใช้คำที่ต่างกันระหว่าง British English กับ American English แม้แต่ภายในประเทศเดียวกันก็ยังมีภาษาท้องถิ่น (Dialects) ที่แตกต่างกันออกมามากกว่านั้นในท้องถิ่นเดียวกัน ยังใช้คำหรือภาษาที่แตกต่างกันแล้วแต่ระดับชั้นของบุคคล ก็ยังปรากฏอยู่เป็นเรื่องธรรมดา

2.4.3 เทคนิคการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

เทคนิคการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการเรียนการสอน ทั้งนี้เพราะหากเทคนิคการสอนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอนก็ไมอาจประสบผลสำเร็จได้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ศิธร แสงธนู และ ศิด พงศทัต (2521) กล่าวไว้สรุปได้คือ

- 1) คำศัพท์ที่สอนควรเป็นคำสั้นๆ สะกดตรงตัว และเป็นตัวที่มีเสียงคล้องจองกัน เช่น fan = man = pan, rat = cat, etc.
- 2) คำที่นำมาสอนควรเป็นคำที่เห็นได้จากใกล้ ๆ ตัวเด็กและเป็นรูปธรรม เช่น ของใช้
- 3) หากเป็นการสอนรูปประโยคใหม่ ควรใช้คำศัพท์เก่าและควรใช้รูปประโยคเก่าในการสอนคำศัพท์ใหม่ จะทำให้นักเรียนเข้าใจง่ายและเร็วกว่า
- 4) ควรใช้อุปกรณ์พื้น ๆ เช่น ขอลูกและสีเมจิกให้เป็นประโยชน์มากที่สุด โดยการเน้นสิ่งที่ควรเน้น เมื่อเขียนบนกระดานหรือกระดาน โดยเฉพาะสีแดงควรใช้ในส่วนที่ต้องการเน้นจริง ๆ เท่านั้น
- 5) เสียงที่ครูไม่แน่ใจ ไม่ควรนำมาสอนจนกว่าจะได้ตรวจสอบ ความถูกต้องเสียก่อน
- 6) การจดคำศัพท์ ควรให้นักเรียนวาดภาพประกอบด้วยสร้างความเพลิดเพลิน และช่วยทำให้เด็กจำได้มากกว่าเขียนคำแปลเป็นคำ ๆ
- 7) การฝึกสะกดศัพท์ปากเปล่า คำที่มีหลายพยางค์ควรให้เด็กแยกพยางค์สะกดจะทำให้ง่ายขึ้น อาจเป็นการตบมือหรือเคาะจังหวะ เป็นต้น
- 8) การทำแบบฝึกหัดเสริม ควรมีภาพประกอบมาก ๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก
- 9) นักเรียนที่มีปัญหาในการออกเสียงครู อาจทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม ช่วยในการฝึกออกเสียงโดยเฉพาะ (Sound Drill) ฝึกออกเสียงคำเป็นคู่ ๆ เช่น bin = pin, fan = van, mat = cat, map = cap etc. เมื่อฝึกออกเสียงจนคล่องแล้ว ครูอาจออกเสียงเพียง 1 คำ

จากคำที่คุ้น แล้วให้นักเรียนเลือกว่าเป็นคำใด เพื่อดูว่านักเรียนจะแยกความแตกต่างของเสียงได้หรือไม่

- 10) การทำแผนการสอนครูที่สอนชั้นเดียวกันควรร่วมมือกันเพื่อจะได้กิจกรรมที่หลากหลาย
- 11) การใช้ภาษาไทยในชั่วโมงภาษาอังกฤษ ครูน่าจะใช้เมื่อจำเป็น เช่น เมื่ออธิบายวิธีต่าง ๆ แล้วนักเรียนก็ไม่เข้าใจ
- 12) ควรรู้จักสอดแทรกการแปล และไวยากรณ์ ในกิจกรรมอย่างเหมาะสมโดยไม่ทำให้เด็กรู้สึกเบื่อหน่าย เพราะการแปลและไวยากรณ์เป็นสิ่งที่มิประโยชน์ และสำคัญสำหรับการเรียนภาษาต่างประเทศของเด็กไทย

2.4.4 การจัดกิจกรรมการสอนคำศัพท์ ในการจัดกิจกรรมการสอนคำศัพท์ อุทัย ภิรมย์รัตน์ (2524); เสงี่ยม ไตรรัตน์ (2534) และประนอม สุรัสวดี (2535) ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า

- 1) การสอนคำศัพท์ในระดับประถมศึกษาไม่เน้นการให้นักเรียนรู้คำศัพท์มาก แต่จะเน้นการออกเสียงคำศัพท์ที่ถูกต้องมากกว่า
- 2) การสอนคำศัพท์ในประโยคไม่เน้นโครงสร้างไวยากรณ์ของประโยค
- 3) ไม่ควรสอนคำศัพท์ในกลุ่มต่างๆ หลายคำในแต่ละครั้งของการสอนเกี่ยวกับ family members นักเรียนควรจะรู้เกี่ยวกับ father, mother, sister หรือ brother ในบทที่ 1 ส่วนในบทที่ 2 จึงค่อยเรียน grandparent และต่อไปจะเรียน nephew, uncle, aunt และ cousin
- 4) การสอนคำศัพท์แก่เด็กควรอาศัยสถานการณ์ประกอบ
- 5) ในแต่ละชั่วโมง ควรสอนคำศัพท์ประมาณ 3-5 คำ และใช้คำศัพท์ใหม่ในโครงสร้างประโยคที่เรียนแล้ว เช่น จะสอนคำว่า "hospital" นักเรียนจะต้องเคยเรียน I went to the zoo มาแล้ว เป็นต้น
- 6) การเลือกคำศัพท์มาสอน ควรเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตจริงมากกว่า
- 7) การเลือกคำศัพท์มาสอนควรเลือกคำที่สัมพันธ์กัน เช่น คำว่า cow น่าจะคู่กับ ox หรือ grass มากกว่า ไปคู่กับคำว่า ship
- 8) คำศัพท์ที่ใช้กับนักเรียนระดับประถมต้น ควรจะเป็นคำที่มองเห็นภาพ สามีตาได้เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม
- 9) การทบทวนคำศัพท์ที่เรียนไปแล้ว ควรทบทวนคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กับคำศัพท์ใหม่

10) ควรติดบัตรคำศัพท์ที่สอนไว้ในห้องสัก 1-2 สัปดาห์ เพื่อให้นักเรียนเห็นตลอดเวลา จะได้จำได้ เพราะการที่นักเรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 4 ด้าน คือ ได้เห็น ได้ยิน ได้พูด และได้เขียน จะช่วยย้ำความจำได้แม่นยำขึ้น และควรจัดกิจกรรมให้มีการนำคำศัพท์นั้นมาใช้ในการสื่อสารสนทนาเสมอ ๆ

11) การท่องคำศัพท์ เด็กเล็กอาจไม่ยากปฏิบัติเพราะน่าเบื่อ ครูควรให้นักเรียนจับคู่กันท่องคำศัพท์ จะทำให้ไม่เบื่อเหมือนท่องคำศัพท์คนเดียว

12) การทำ Dictation มีประโยชน์มาก จะช่วยย้ำความจำด้านตัวสะกด ครูควรให้นักเรียนทำ Dictation อย่างสม่ำเสมอทุก ๆ สัปดาห์ หรือประมาณเดือนละครั้งเป็นอย่างน้อย โดยกำหนดให้นักเรียนทบทวนมาล่วงหน้าว่าจะเป็นคำอะไรบ้าง การเขียนแต่ละครั้งไม่ควรเกิน 20 คำ ควรมีการให้คะแนนสะสมด้วย อาจจะให้คะแนนกลุ่มแก่คนที่ทำ เพราะการทำ Dictation มีประโยชน์ ทั้งนี้เนื่องจากการได้เขียนจะทำให้จำคำศัพท์แม่นยำกว่าการท่องปากเปล่า

13) การแข่งขันระหว่างกลุ่มและการทดสอบคำศัพท์ ควรแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้า นานพอสมควร และกำหนดคำศัพท์ที่จะแข่ง เพราะจะทำให้เด็กมีกำลังใจท่อง

14) การฝึกสะกดคำพร้อม ๆ กัน บางครั้งถ้าเป็นคำมากกว่า 1 พยางค์ ครูควรฝึกให้นักเรียนสะกดแยกทีละพยางค์เสียก่อน จะช่วยจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น เช่น black-board, pen-cil เป็นต้น ขณะที่สะกดอาจให้นักเรียนปรบมือประกอบไปด้วยเมื่อออกเสียงแต่ละตัว เช่น t-a-b-l-e (ปรบมือคำละ 5 ครั้ง) หรืออาจจะปรบมือตามจำนวนพยางค์ เช่น eleven ให้ปรบมือ 3 ครั้ง

15) การสอนคำศัพท์ขั้นแรกครูไม่ควรเน้นการสะกด แต่ควรจะให้เด็กได้ทราบความหมายของคำโดยเร็วเสียก่อน อาจใช้วิธีดูภาพ ดูของจริง โดยทายจากการบอกใบ้ การแสดงท่าทางของครู เมื่อทราบความหมายแล้วจึงให้ฝึกสะกดคำ เพราะการสะกดคำ ยากกว่าการจำความหมาย

16) คำศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือเรียน คำศัพท์ประเภทนี้จะปรากฏในบทอ่าน คำศัพท์ใด ๆ ที่ปรากฏซ้ำ ๆ และเป็นคำศัพท์ที่นักเรียนควรจะรู้ และใช้เป็น ครูควรออกเสียงให้ถูกต้องทั้งความหมาย และวิธีใช้นั้น ๆ อย่างถูกต้อง ส่วนคำศัพท์ที่ยากเกินไป สำหรับชั้นเรียนหรือเป็นคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในหนังสือ ครูอาจจะสอนเฉพาะการออกเสียง และความหมาย แต่ไม่ต้องฝึกวิธีใช้

17) คำศัพท์ที่มีประโยชน์ คำศัพท์ประเภทนี้นักเรียนควรจะรู้จัก อาจจะเป็นคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในหนังสือเรียน แต่จะต้องใช้ถูกต้องในการพูดสนทนาหรือในการเขียน คำศัพท์ประเภทนี้จะต้องสอนวิธีใช้ให้ถูกต้อง

18) ครูเป็นผู้ออกเสียงคำศัพท์โดด ๆ อย่างถูกต้องชัดเจน ให้นักเรียนฟังก่อน 2-3 ครั้ง แล้วจึงให้เด็กพูดตาม

19) ครูให้ความหมายของคำศัพท์ด้วยการใช้อุปกรณ์ หรือการแสดงท่าทางประกอบ

20) ตรวจสอบว่านักเรียนเข้าใจความหมายของคำศัพท์ด้วยการตั้งคำถามแบบ Yes-No Question ให้นักเรียนตอบทั้งขึ้นหรือให้คนใดคนหนึ่งเป็นคนตอบ

21) ครูแสดงการใช้คำศัพท์ในรูปประโยคให้เด็กได้เห็น แล้วให้เด็กจดเอาไว้นานสมควร

22) ครูให้เด็กคิดคำศัพท์หรือหัดแต่งประโยคโดยการใช้คำศัพท์นั้น ๆ ตามแบบที่เด็กเคยเห็นจากที่ครูเขียนไว้บนกระดาน

นอกจากนี้ บารุง ไตรรัตน์ (2524); อัญชลี แจ่มเจริญ และคณะ (2526) ได้สรุปลำดับขั้นตอนของการสอนคำศัพท์ ไว้ดังนี้

- 1) ขึ้นสอนฟังและสอนความหมาย
- 2) ขึ้นสอนพูดให้ออกเสียงได้ถูกต้อง
- 3) ขึ้นสอนอ่าน ให้เห็นส่วนประกอบของคำ อ่านให้ฟัง ให้อ่านและสะกดคำพร้อมกัน
- 4) ขึ้นสอนเขียน ให้เห็นภาพหรือได้ฟังคำนั้น และเขียนให้ถูกต้อง
- 5) ขึ้นทดสอบความเข้าใจและฝึกให้นักเรียนใช้คำศัพท์
- 6) ให้นักเรียนจดคำศัพท์พร้อมความหมาย

ส่วน ทิพย์วัลย์ มาแสง (2532) กล่าวถึงหลักการสอนคำศัพท์ใหม่ สรุปได้ว่า

- 1) ครูพูดคำนั้น 2-3 ครั้ง ในขณะที่นักเรียนฟัง
- 2) ให้นักเรียนพูดตามครู 2-3 ครั้ง
- 3) เขียนคำศัพท์บนกระดาน (ใช้บัตรคำ) ให้นักเรียนสะกดปากเปล่าพร้อม ๆ กัน
- 4) ครูสอนความหมายโดยใช้คำศัพท์ง่าย ๆ และชัดเจนในการอธิบาย
- 5) ทดสอบความเข้าใจนั้นใช้ภาษาง่าย ๆ เช่น คำถามประเภท Yes, No
- 6) เขียนประโยคที่มีคำศัพท์นั้นบนกระดาน ให้นักเรียนจดทั้งประโยคลงในสมุด
- 7) ถ้าคำนั้นยากเกินไป ครูควรได้ทำการทบทวนข้อ 1-5 ด้วย ควรใช้เวลาสำหรับการสอนคำศัพท์ใหม่หนึ่งคำ ประมาณ 5 นาที

จากขั้นตอนการสอนคำศัพท์ที่กล่าวมา สรุปการสอนคำศัพท์ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขึ้นการสอนฟัง-พูด ความหมายของคำศัพท์ และการออกเสียงที่ถูกต้องอาจจะ

กิจกรรมดังนี้คือ เริ่มจากแนะนำคำศัพท์โดยการใช้อุปกรณ์ประกอบ จากนั้นออกเสียงและให้นักเรียนออกเสียงเลียนเสียงอย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 2 ขั้นการสอนอ่าน กิจกรรมในขั้นนี้อาจจะเป็นการจับคู่ภาพกับคำศัพท์โดยใช้อุปกรณ์ภาพและบัตรคำ สำหรับให้นักเรียนอ่าน

ขั้นที่ 3 ขั้นการสอนเขียน เริ่มจากสอนตัวอักษรที่ออกเสียงและเขียนสลับตัวอักษรในอากาศ จากนั้นเขียนตัวอักษรตามเส้นประ แล้วจึงคัดและบันทึกผลงานสมุด

ขั้นที่ 4 ขั้นการฝึกปฏิบัติกิจกรรมในขั้นนี้ เป็นการนำคำศัพท์ที่เรียนแล้วฝึกสนทนา

2.4.5 การเรียนรู้คำศัพท์อย่างมีความหมาย

การเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย คือการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารทำให้ความสัมพันธ์กับความหมายของภาษาเป็นประการแรก คนที่เรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศได้นั้น นอกจากจะต้องมีความตั้งใจจริงแล้วเขาจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟัง หรือได้เรียนด้วย ในการสอนนั้น ข้อมูลที่จะให้กับนักเรียนจะต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนรู้ และเข้าใจ (Comprehension Input) การให้นักเรียนฟังข้อความ คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่นักเรียนไม่เข้าใจ จะไม่มีประโยชน์แต่อย่างใดเลย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจะต้องจัดเป็นสถานการณ์การเรียนรู้จริง (Real) หรือเหมือนจริง (Authentic) ให้กับผู้เรียน และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเอง หรือฝึกปฏิบัติกิจกรรมกับเพื่อนได้ ซึ่งในการสอนคำศัพท์ก็เช่นเดียวกัน ครูจะต้องสร้างสถานการณ์ที่เป็นสถานการณ์ที่ต้องใช้ภาษาจริงเพื่อให้นักเรียนจะได้เข้าใจถึงความหมาย และสามารถนำคำศัพท์เหล่านั้นได้อย่างถูกต้องพร้อมทั้งได้ฝึกภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสได้พบจริงในชีวิตประจำวัน (ทองจุล ชันขาว, 2532)

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สามารถสรุปได้ว่า คำศัพท์ภาษาอังกฤษมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ รูปคำ ความหมาย และขอบเขตในการใช้ การสอนคำศัพท์ระดับประถมศึกษาชั้นนั้น จะไม่เน้นที่จำนวนคำ แต่จะสอนให้นักเรียนออกเสียงได้ถูกต้อง การสอนควรเป็นคำที่ไม่มีเสียงคล้องจองกัน ในการสอนแต่ละครั้งควรสอนคำศัพท์ประมาณ 3-5 คำ อาจจะเริ่มสอนจากความหมายก่อน จากนั้นจึงสอนการฟัง-พูด การอ่าน การเขียน และการนำไปใช้ เมื่อสอนเสร็จแต่ละครั้งครูควรติดบัตรคำที่สอนให้นักเรียนได้เห็นตลอดเวลาเพื่อให้นักเรียนได้ทบทวน นอกจากนี้ควรให้นักเรียนเขียนคำศัพท์ตามคำบอกจะช่วยย้ำความจำคำศัพท์ด้วย

2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทฤษฎีและหลักการปฏิบัติ

การพัฒนาแบบการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษครั้งนี้ ใช้ขั้นตอนและกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นแนวดำเนินการซึ่ง ยาวาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2537) ได้สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้

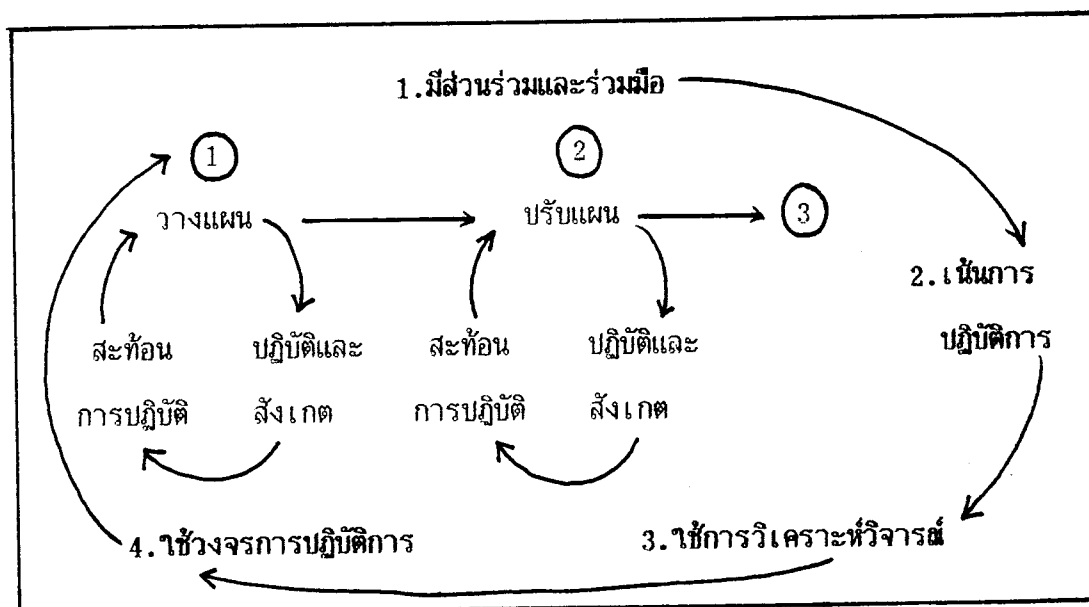
2.5.1 ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษา (Action Research in Education) การวิจัยเชิงปฏิบัติการทางการศึกษามีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

- 1) เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและมีการร่วมมือกัน (Participation and Collaboration) ใช้ในการทำงานเป็นกลุ่มผู้วิจัยทุกคนมีส่วนร่วมและมีบทบาทเท่าเทียมกันในทุกกระบวนการของการวิจัย
- 2) เน้นการปฏิบัติการ (Action Orientation) การวิจัยชนิดนี้ใช้การปฏิบัติเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และศึกษาผลของการปฏิบัติเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนา
- 3) ใช้การวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Function) การวิเคราะห์การปฏิบัติการอย่างลึกซึ้งจากสิ่งที่สังเกตได้ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล เพื่อปรับแผนการปฏิบัติการ
- 4) ใช้วงจรการปฏิบัติการ (The Action Research spiral) ตามแนวคิด ของ Kemmis และ Mc Taggart คือการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) ตลอดจนการปรับปรุงแผน (Replanning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าจะได้รูปแบบของการปฏิบัติงานที่เป็นที่พอใจ เพื่อได้เป็นข้อสรุปหรือเป็นข้อเสนอเชิงทฤษฎีเพื่อเผยแพร่ต่อไป

ลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งจะปรับปรุงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานประจำให้ดีขึ้น โดยนํานงานที่ปฏิบัติอยู่ มาวิเคราะห์หาสาระสำคัญของสาเหตุ เป็นปัญหาอันเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จากนั้นจะใช้แนวคิดทางทฤษฎีและประสบการณ์การปฏิบัติที่ผ่านมา เสาะหาข้อมูล และวิธีการที่คาดว่าจะแก้ปัญหานั้น การวิจัยเชิงปฏิบัติการไม่จำเป็นต้องมีกลุ่มตัวอย่าง เพราะกลุ่มตัวอย่างก็คือประชากรของเรื่องที่จะศึกษาอาจจะเป็นหน่วยงานหรือห้องเรียนซึ่งมีขนาดตัวอย่างไม่มากนัก และที่สำคัญการวิจัยชนิดนี้ ไม่ต้องการผลที่จะไปสรุปอ้างอิง (Generalization) ถึงกลุ่มคนอื่นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกต (Observing) และการสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting) ในการทดลองเมื่อ

ครบวงหนึ่งๆ (4 ขั้นตอน) จะพิจารณาปรับปรุงแผน (Replanning) เพื่อนำไปปฏิบัติในวงจรต่อไปจนกว่าการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ศึกษาได้ผลเป็นที่น่าพอใจ วิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีการร่วมมือกัน (Collaborative Approach)

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแสดงลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (The Main Features of Action Research adapted from Kemmis and McTaggart, 1992, Zuber-Skerritt, 1991) (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์, 2537)

2.5.2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่สำคัญ ในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีดังนี้

1) การจำแนกหรือพิจารณาปัญหาที่ต้องการจะศึกษา ผู้วิจัย และกลุ่มผู้วิจัยจะต้องศึกษารายละเอียดของปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนให้ชัดเจนจึงจะทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จะต้อง มีทฤษฎีรองรับในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น มีการวิเคราะห์สภาพปัญหา (Thematic Concern) ควรพิจารณาให้ครบ 4 องค์ประกอบคือ ปัญหาที่เกี่ยวกับตัวครู นักเรียน เนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อม

2) เลือกปัญหาที่สำคัญที่เป็นสาระที่ควรแก่การศึกษาวิจัย โดยอาศัยทฤษฎีมาร่วมพิจารณาลักษณะของปัญหา แล้วสร้างจุดประสงค์ในการวิจัย

3) เลือกเครื่องมือดำเนินการวิจัยที่ช่วยให้ได้คำตอบของปัญหา เครื่องมืออาจจะมี 2

ลักษณะคือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติ และยังมีเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติ เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม เป็นต้น

4) บันทึกเหตุการณ์อย่างละเอียดของขั้นตอนการวิจัย ทั้งส่วนที่เป็นความก้าวหน้า และเป็นอุปสรรคตามวงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือในขั้นตอนของการวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนการปฏิบัติการ เก็บสะสมข้อบันทึกไว้เพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์หาคำตอบ

5) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ของข้อมูลที่รวบรวมไว้ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การตรวจสอบรายละเอียดของข้อมูล เพื่อให้แน่ใจในความถูกต้อง แสดงรายละเอียดอธิบายสถานการณ์ จัดหมวดหมู่และแยกประเภทของข้อมูล ตามหัวข้อที่เหมาะสม เปรียบเทียบกับข้อแตกต่างและคล้ายคลึงของข้อมูลแต่ละประเภทโดยการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งกับกลุ่มของผู้วิจัย

6) ตรวจสอบข้อมูลที่กลุ่มผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสรุปเอาคำตอบที่เป็นสาเหตุ ผลและวิธีแก้ปัญหานั้นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และจะก่อประโยชน์สูงสุดโดยสรุปประมวลเป็นหลักการ (Principle) รูปแบบ (Model) ของการปฏิบัติ หรือข้อเสนอเชิงทฤษฎี (Proposition) หรือทฤษฎี (Theory) ที่อาศัยหลักตรรกวิทยาโดยวิธีอุปนัย (Inductive) และความรู้เชิงทฤษฎีของผู้วิจัย

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นพบว่าลักษณะการศึกษาและแก้ปัญหาตามวิธีการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีการร่วมมือกัน เน้นการปฏิบัติ มีการวิเคราะห์วิจารณ์ขณะลงมือปฏิบัติ การทดลอง ในการปฏิบัติในช่วงจรการปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติและสังเกต ขั้นการสะท้อนการปฏิบัติซึ่งวิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการสอนคำศัพท์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษ มีผู้ทำการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีผู้ทำวิจัยไว้หลายท่าน เช่น ปรียา โภมลวิษฐ์ (2523) ได้สำรวจความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยเฉลี่ยแล้วมีความรู้คำศัพท์ในระดับอ่อน ส่วนสมหวัง อักษรพิมพ์ (2523) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาการชั้นสูงปีที่ 2 วิชาเอกภาษาอังกฤษของวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้แล้ว วันดี หนูสงค์ (2533) ได้ศึกษาความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักศึกษาประกาศนียบัตร วิชาการชั้นสูง วิชาเอกภาษาอังกฤษของวิทยาลัยครูภาคใต้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษามีความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อน

เกี่ยวกับความสามารถด้านคำศัพท์นี้ผู้พยายามหาวิธีการเพื่อพัฒนาคำศัพท์ของนักเรียนให้สูงขึ้น เช่น แฉ่งน้อย เพียรสุขสวัสดิ์ (2525) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนแบบใช้เกมและแบบธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำการสะกดคำภาษาอังกฤษกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบใช้เกม และกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบธรรมดาแตกต่างกันโดยนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใช้เกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจำการสะกดคำภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนแบบธรรมดา และสันทัศน์ หอมสมบัติ (2534) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการใช้แบบฝึกหัดที่มีเกมประกอบและจากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดตามคู่มือครู ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนจากการสอนที่ใช้แบบฝึกหัดมีเกมประกอบมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนจากแบบฝึกหัดตามคู่มือครู ส่วนในด้านความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งสองกลุ่ม

จากการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าความสามารถด้านคำศัพท์ของนักเรียน นักศึกษา อยู่ในระดับค่อนข้างอ่อน และระดับอ่อนและยังพบว่าการสอนคำศัพท์โดยใช้เกมเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถด้านคำศัพท์ของนักเรียนได้

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร มีผู้ทำวิจัยไว้หลายท่าน เช่น วสัน วันสนเวทวิสิฐ (2530) ได้ศึกษาปัญหาของครูสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนรัฐบาลเขตการศึกษา 2 ผลการวิจัยพบว่าครูผู้สอนภาษาอังกฤษมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาในระดับมากในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านหลักสูตร ได้แก่ การวิเคราะห์จุดประสงค์ของรายวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเป็นแนวทางในการสอน และใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลด้านการเตรียมการสอน ได้แก่ การจัดทำแผนการสอนระยะยาวให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ด้านการดำเนินการสอน ได้แก่ การเชื่อมโยงบทเรียนให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน การจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะสัมพันธ์การใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น สไลด์ เป็นต้น

วารุณี ศุภบัณฑิต (2530) ได้ทำการทดลองโดยใช้บทบาทสมมุติในการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยสรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบการแสดงบทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์และความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบปกติ

เบญจมาลย์ ขุนภักดี (2530) ได้ทดลองศึกษาประสิทธิภาพของการเสริมการสอนทักษะฟัง-พูด วิชาหลักชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้หลักการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารของ Keith Johnson ผลการวิจัยพบว่า คำคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน โดยที่นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และยังพบว่า กลุ่มทดลองมีความเห็นต่อวิธีการเรียนการสอนในระดับที่ดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

นพพร สโรบล (2532) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของกิจกรรมการสอนวิชาภาษาอังกฤษหลักชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้หลักการของการหาข้อมูลที่ขาดหาย (The Information Gap Principle) ผลการวิจัยพบว่า การเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม และหลังจากการทดลองให้นักเรียนกลุ่มทดลองเขียนความคิดเห็น และความรู้สึกรู้สึกจากการเรียนโดยใช้กิจกรรม เป็นข้อมูลย้อนกลับปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่มั่นใจที่ต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร

จตุพร วิไลพรหม (2533) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติที่ผู้เรียนมีต่อวัฒนธรรมของชาติเจ้าของภาษา ความสนใจในการเรียนภาษาอังกฤษ และความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 10 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 10 มีทัศนคติต่อวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาอยู่ในระดับสูง มีความสนใจภาษาอังกฤษในระดับปานกลาง และมีความสามารถเข้าใจภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในระดับต่ำ

วารุณี ไชยวิมานนท์ (2533) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารในห้องเรียนภาษาอังกฤษโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนกลาง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่ยังเน้นการสอนรูปแบบและไวยากรณ์ภาษามากกว่าการมุ่งฝึกทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ผู้วิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูส่วนมากจะเป็นการสอนแบบมุ่งไวยากรณ์มากกว่า การสื่อสารครูมีปัญหาในการจัดกิจกรรมและการสอนทักษะสัมพันธ์ นอกจากนี้พบว่าการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้บทบาทสมมติ กิจกรรมการหาข้อมูลที่ขาดหาย และการใช้หลักการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสารทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เจตคติต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับดี

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ในต่างประเทศมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษอยู่มากมาย ในที่นี้ผู้วิจัยจะเสนอผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการนำสื่อและเทคโนโลยีวิธีการต่างๆ เพื่อสอนคำศัพท์ แยกออกเป็นด้านได้ดังนี้คือ

- 1) การนำสื่ออุปกรณ์มาช่วยในการสอนคำศัพท์ที่มีผู้ทำการวิจัยไว้ เช่น Little Deborah (1987) ได้ทดลองศึกษาผลของเรื่องที่สร้างโดยคอมพิวเตอร์ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจคำศัพท์ ทัศนคติ และการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าการอ่านเพื่อความเข้าใจคำศัพท์ ทัศนคติ และการเขียน มีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นความสอดคล้องของเรื่องกับวิธีการเขียนก็มีการพัฒนาขึ้น และ Cowan Betty Lolley (1987) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น ป.4 ที่ได้รับการสอนพื้นฐานให้เป็นนักอ่าน โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยเหลือในการเสริมแรง ใช้การเขียนเป็นการเสริมแรง และไม่มีเสริมแรง ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในด้านการอ่าน และความคงทนด้านคำศัพท์ นอกจากนี้ Luke Catherine Johnson (1988) ได้ทำการศึกษาการใช้แบบฝึกคำศัพท์ในการอ่านของครูระดับชั้น ป.4 และ ป.5 ซึ่งการวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อสร้างแผนงานเตรียมสำหรับการฝึกคำศัพท์สำหรับครู มี 3 ระดับ คือ ระดับไม่มีหรือมีการสอนคำศัพท์น้อย ระดับที่สอนคำศัพท์ปานกลาง และระดับที่มีการสอนคำศัพท์

อย่างละเอียดผลการวิจัยพบว่าครูส่วนใหญ่จะจัดระบบวิธีสอนที่ต่างกัน เมื่อพบว่านักเรียนรู้คำศัพท์ในระดับต่างกันกิจกรรมที่ครูมักจะใช้กันมาก คือเมื่อทราบว่านักเรียนไม่รู้คำศัพท์ก็จะให้นักเรียนใช้ dictionary และครูยังมีความเห็นว่าการแนะนำพื้นฐานเกี่ยวกับคำศัพท์เป็นสิ่งชักจูงใจเกี่ยวกับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วย

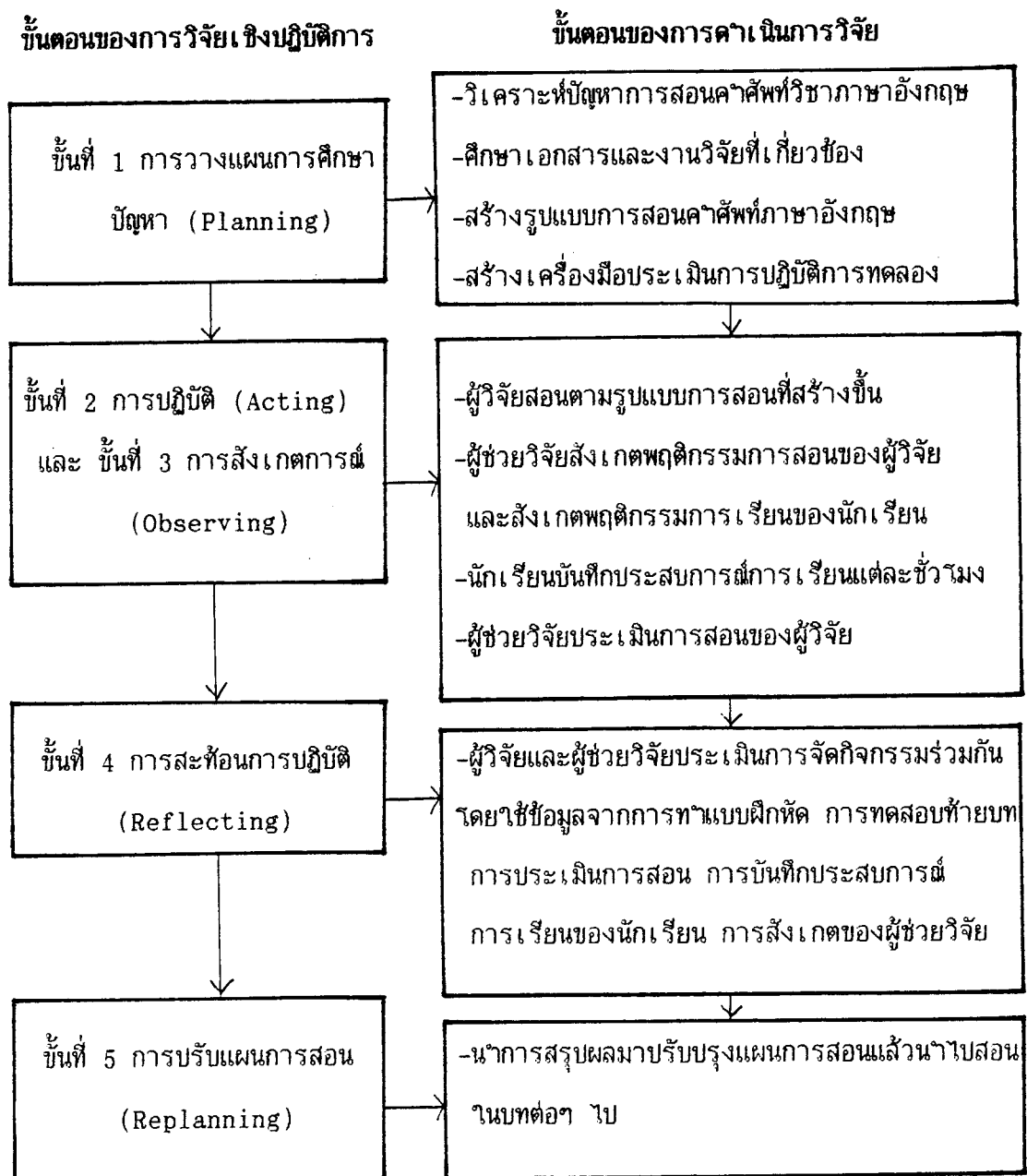
2) การนำเทคนิควิธีการมาใช้ในการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษ มีผู้ทำวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

Mealey DonnaLynn (1989) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจเนื้อหาโดยการให้ศึกษาความหมายคำศัพท์ในวิธีที่แตกต่างกัน โดยทดลองกับนักศึกษาใหม่ที่เพิ่งเข้าเรียน 56 คน ในการทดลองใช้เนื้อหา 3 เนื้อหาโดยวิธีการ 4 แบบ คือให้ดูนิยามของศัพท์ก่อนแล้วอภิปรายในห้องเรียน ดูคำศัพท์จากพจนานุกรมก่อนแล้วสนทนากันเอง ดูคำศัพท์แล้วสร้างแผนภาพรวบรวมคำศัพท์และให้มีโอกาสระดมความคิดหาความหมายคำศัพท์ก่อน ผลพบว่าวิธีการทั้ง 4 แบบให้ผลที่ต่างกัน ส่วน Tsuchiya Marie Hase (1989) ได้ทดลองเปรียบเทียบการสอนคำศัพท์โดยวิธีการแนะนำให้เห็นภาพ และวิธีการให้นิยามเองสำหรับนักศึกษาที่เข้ามาเรียนใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้รับการสอบก่อนและหลังการทดลองจากจำนวนข้อสอบ 2 ชุด คือแบบทดสอบเพื่อพัฒนาทักษะด้านคำศัพท์นั้นใช้คำศัพท์จากหนังสือเรียนจาก 4 หัวข้อเรื่อง ส่วนการจัดหมวดหมู่คำศัพท์นั้นใช้ข้อสอบของ Gates Mac Gintic reading ผลของการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนวิธีการแนะนำมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยวิธีการให้นิยามเองและจากการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า การใช้บัตรคำ แถบประโยคประโยค สามารถช่วยให้นักเรียนสอนคำศัพท์ได้ดีขึ้น

ผลการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า ความรู้ในด้านคำศัพท์และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของนักเรียนทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษายังอยู่ในระดับต่ำ สมควรที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อพัฒนาให้สูงขึ้น ซึ่งการศึกษาเอกสารต่างๆ รวมทั้งผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศพบว่าการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้กิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เกมการฝึกทักษะภาษา บทบาทสมมุติ หลักการหาข้อมูลที่ขาดหายไป และการนำเทคนิควิธีการมาใช้ในการสอนคำศัพท์สามารถพัฒนาความรู้ความสามารถการเรียนรู้ทักษะต่างๆได้ กิจกรรมเพื่อการสื่อสารเป็นรูปแบบของการสอนภาษาตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารอีกวิธีหนึ่ง แต่มีการนำวิธีการดังกล่าวไปใช้ในการวิจัยเป็นส่วนน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา และจากการศึกษาทฤษฎี ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการผู้วิจัยคาดว่า การนำกิจกรรมเพื่อการสื่อสารไปใช้สอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

โดยใช้ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะช่วยแก้ปัญหาการเรียนด้านคำศัพท์และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษพัฒนาขึ้น

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการสร้างรูปแบบการสอนคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษและพัฒนารูปแบบดังกล่าวโดยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ของ Kemmis และ Mc Taggart (อ้างถึงใน ยาวาจ พงษ์บริบูรณ์, 2537) มาดำเนินการปฏิบัติทดลอง มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ